

Wat is een archiefmaster, een mezzaninekopie en een lageresolutiekopie en hoe verschillen ze van elkaar?

Als we beeld en geluid digitaliseren of digitaal migreren naar een infrastructuur voor massaopslag, dan hebben we vaak hoge verwachtingen over het resultaat. Idealiter is het bestand een authentieke weergave van wat er op de originele drager stond, vlot afspeelbaar, niet te zwaar om door te sturen of uit te zenden, aangenaam om te bekijken of te beluisteren en *last but not least*: digitaal duurzaam. Jammer genoeg bestaat er, zeker voor video- en filmmateriaal, op dit moment nog geen bestandsformaat dat al die kwaliteiten in zich verenigt. Als je dus sterk op het één wil inzetten, zal je moeten toegeven op het ander. Bovendien zegt de restauratie-ethiek dat, als we het beeld of geluid willen verbeteren, die verbetering altijd omkeerbaar moet zijn. De oplossing zit erin dat we bij meemoo dezelfde inhoud niet in één maar in twee, soms zelfs drie verschillende bestanden opslaan. We leggen hieronder uit waarom.

Ga je graag praktisch aan de slag met deze formaten? Dan lees je hier hoe en wanneer je deze exporteert uit het meemoo-archiefsysteem (MAM).

Het masterbestand: authenticiteit en duurzaamheid boven

In de digitaliseringsprojecten van meemoo is een **masterbestand** of **archiefmaster** een bestand dat de inhoud van de drager waarvan het afkomstig is, zo getrouw mogelijk weergeeft en zo weinig mogelijk te lijden heeft van het verouderen of verdwijnen van de afspeeltechnologie. In het uitkiezen van het bestandsformaat voor het masterbestand zijn dus de authenticiteit en duurzaamheid belangrijker dan de hanteerbaarheid, de afspeelbaarheid op korte termijn, en of het klinkt of eruit ziet zoals je dat online of op radio, televisie, filmscherm of online gewoon bent. Het masterbestand is vaak relatief zwaar en staat niet altijd in een formaat waar eindgebruikers vlot mee overweg kunnen. Dat is ook niet nodig, we kunnen die nood opvangen met andere, van het masterbestand afgeleide bestanden. Het masterbestand wijkt in principe niet of maar heel licht af van het bestand zoals het uit de digitaliserings- of digitale migratieketen komt. Er zijn dus zo goed als geen bewerkingen op gebeurd, zoals de vele beeld- en geluidscorrecties waar je je als kijker of luisteraar niet van bewust bent, maar die wel gebeuren bij het afspelen of uitzenden. Soms ziet een masterbestand er dan ook anders uit of klinkt het anders dan wat je als eindgebruiker gewoon bent.

Een voorbeeld zijn de DPX-bestanden die de masterbestanden vormen voor gedigitaliseerde films. DPX is een open en goed gedocumenteerd bestandsformaat, dat breed gebruikt wordt in digitale filmpreservatie. Elk DPX-bestand stelt één filmframe voor zoals het door de filmscanner is gemaakt. Om reeksen DPX-bestanden af te spelen heb je speciale soft- en hardware nodig. Ze bevatten geen geluid

en zien er vaak ook bleker uit dan wat de meeste mensen online, op televisie of in de bioscoop gewend zijn.

Het mezzaninebestand: het compromis

In de digitaliseringsprojecten van meemoo is een **mezzaninebestand** technisch gezien een compromis tussen een gedigitaliseerd masterbestand en een lageresolutiekopie. Het is kleiner dan een gedigitaliseerde master, zodat het makkelijker hanteerbaar is, maar niet zo klein als een lageresolutiekopie. Het boet een klein beetje in aan kwaliteit in vergelijking met een masterbestand, maar de kwaliteit is wel gevoelig beter dan een lageresolutiekopie. Op die manier is het nog goed bruikbaar voor bijvoorbeeld professionele mediadoeleinden, zoals vertoning op een groot beeldscherm.

Bij een mezzaninebestand kan, anders dan bij een masterbestand, het beeld of geluid ook verbeterd zijn. Een voorbeeld van mezzaninebestanden bij meemoo zijn de mov-bestanden die afkomstig zijn uit de filmdigitalisering. Deze zijn veel eenvoudiger af te spelen dan de originele DPX-bestanden en hebben ook een zekere kleurenbijsturing ondergaan. Als er geluid aanwezig was bij de film, wordt dat er in de mezzaninekopie ook aan toegevoegd. Deze mov-bestanden zijn heel geschikt voor professioneel gebruik, maar om ze bijvoorbeeld online te streamen zijn ze veel te zwaar. Ook hun digitale duurzaamheid is niet op de lange termijn gegarandeerd. Dat is ook niet nodig. Als er op lange termijn een probleem met de duurzaamheid van het mezzaninebestand zou ontstaan, kunnen we nog altijd teruggrijpen naar het masterbestand en daar een nieuw mezzaninebestand van afleiden.

De lageresolutiekopie: de meest hanteerbare variant

In de digitaliseringsprojecten van meemoo is een lageresolutiekopie een bestand dat rechtstreeks (of via een mezzaninebestand) is afgeleid van het masterbestand, maar waarvoor juist wel voorrang wordt gegeven aan hanteerbaarheid, afspeelbaarheid op korte termijn, en een aangename kijk- en luisterervaring. Vaak worden deze bestanden ook **browse-** of **streamingkopies** genoemd. Dit verwijst naar het gemak waarmee deze bestanden online kunnen worden getoond. De digitale duurzaamheid van de bestandsformaten is vaak erg problematisch doordat ze bijvoorbeeld zwaar gecomprimeerd zijn, maar net zoals bij de mezzaninekopie hoeft dit geen probleem te zijn. Als de masterbestanden goed worden bewaard kan je er altijd een nieuwe lageresolutiekopie van afleiden. Voorbeelden bij meemoo zijn de mp4-bestanden voor video, die jij in het MAM of op onze ontsluitingsplatformen te zien krijgt.